

УДК 378.147:811.161.2'243

Швець Г.Д.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

КРАЄЗНАВЧИЙ ТЕКСТ У НАВЧАЛЬНІЙ ТЕКСТОТЕЦІ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Анотація. У статті порушено проблему збагачення навчальної текстотеки з української мови як іноземної, зокрема сегмента краєзнавчих текстів. Розмежовано поняття «краєзнавчий текст» і «країнознавчий текст». Запропоновано визначення поняття «навчальний краєзнавчий текст». Здійснено огляд підручників та посібників, побудованих з використанням і на матеріалі краєзнавчих текстів. Сформульовано принципи добору й моделювання краєзнавчих текстів для роботи з інокомунікантами. Окреслено засадничі моменти розробки системи завдань до такого текстового матеріалу. Акцентовано роль текстів краєзнавчого характеру в професійній підготовці іноземних студентів гуманітарних спеціальностей. Зроблено висновок про важливу роль краєзнавчого тексту в навчальній текстотеці з української мови як іноземної, оскільки робота з таким матеріалом сприяє розвитку комунікативної компетентності та соціокультурній адаптації, а також збагаченню професійних знань іноземних студентів-гуманітаріїв.

Ключові слова: краєзнавчий текст, країнознавчий текст, навчальний текст, навчальна текстотека, українська мова як іноземна, іноземні студенти гуманітарних спеціальностей.

Shvets Hanna

Taras Shevchenko National University of Kyiv

THE REGION STUDIES' TEXT IN THE EDUCATIONAL TEXT DATABASE FOR UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Summary. Educational text database is an array of texts used in language teaching and learning. Four spheres of communication are distinguished for foreign students study in Ukraine universities: everyday life, educational, professional and social spheres of communication. The region studies' segment of the social sphere is important for the realization of foreign students' cultural needs and their adaptation. The region studies' text (RST) is a text describes the spatial, temporal, social and cultural features of a particular territory. Since region studies are the lower taxonomic element of country studies, the RST differs from country studies text in focus on certain geographical or administrative objects, and not in Ukraine as a whole. Educational RST is considered to be authentic or simulated text on the region studies' theme, methodically worked out in accordance with the purpose of learning and specific tasks. Modern textbooks and manuals on Ukrainian as a foreign language show two trends: the use of RST as an additional text material and the construction of a book fully on the material of RST. The principles of selection and modeling of CT for reading by foreigners are formulated: availability, expediency, urgency, curiosity and naturalness, communicative representativeness, promotion of intercultural dialogue. In order to construct a system of tasks for the RST, it is important to take into account the general methodological requirements for the organization of work with educational text, linguostylistic features of the RST, and the special role of visual and audiovisual materials for their full perception. The RST plays an important role in the educational text database of Ukrainian as a foreign language, as it promotes the development of communicative competence and socio-cultural adaptation as well as the enrichment of the professional knowledge of foreign humanities students.

Keywords: region studies' text, country studies' text, educational text, educational text database, Ukrainian as a foreign language, foreign students of the humanities.

Постановка проблеми. Збагачення навчальної текстотеки з української мови як іноземної (далі УМІ) є водночас і передумовою, і результатом розвитку відповідної методики. З одного боку, підручники, посібники, збірники текстів для інокомунікантів стають основою лінгводидактичних досліджень. З іншого боку, науково обґрунтовані засади методики викладання УМІ, зокрема принципи роботи з текстовим матеріалом, слугують орієнтиром для добору автентичних і моделювання навчальних текстів, а також створення системи завдань до них, спрямованої на розвиток мовних і мовленнєвих навичок та вмій.

Перший означений вище процес відбувається на сучасному етапі активніше. За спостереженням О. Туркевич, «кількісне збільшення практичних матеріалів, зокрема різного типу навчальних посібників для іноземців, випереджає створення комплексних наукових праць» [17, с. 41], що, власне, природно для розвитку

молодої педагогічної галузі, якою є методика викладання УМІ. Аналіз цих численних навчально-методичних матеріалів становить підґрунтя для формування концепції текстотеки з УМІ та дослідження її структури.

Саме на основі такого аналізу й виокремлення сфер спілкування, актуальних для вивчення, викладання та використання УМІ, ми створили модель навчальної текстотеки та визначили місце текстів різних типів у ній [25]. Навчальну текстотеку розуміємо як масив текстів, методично опрацьованих для навчання й вивчення мови, тобто це різностильові й різножанрові тексти, які складають основу комплексних підручників, посібників з окремих аспектів, збірок для читання, дистанційних курсів, навчальних інтернет-сайтів тощо. Для навчання УМІ в системі вищої освіти України вважаємо ключовими побутову, освітню, професійну та суспільну сфери спілкування. Серед навчальних текстів, релевантних для останньої сфери, виокремлюємо такі групи:

суспільно-політичні тексти, соціокультурні, краєзнавчі, офіційно-ділові, тексти художньої літератури. Краєзнавчий сегмент важливий для реалізації культурних потреб та пришвидшення адаптації іноземних студентів, які, перебуваючи в чужій країні, прагнуть дізнатися про її історію, культуру, природу, географію, відкрити для себе цікаві місця, пам'ятки тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обмежена кількість лінгводидактичних досліджень краєзнавчих текстів (далі КТ) на тлі чималого масиву навчально-методичних матеріалів краєзнавчої тематики визначає актуальність обраної теми. Розвідки в напрямку порушеної проблеми мають переважно презентаційний характер: автори певного навчального видання з КТ обґрунтовують його структуру, мету, систему завдань до текстів тощо. Так, О. Качала, презентуючи текст «Львівські ліхтарі» з посібника «Місто Лева», наголошує на вимогах до навчальних текстів, які містять країнознавчу інформацію: типовість, актуальність, стабільність, новизна, доступність, використання аудіовізуальної наочності [6]. Подібна розвідка є і в доробку автора цієї статті: окреслюючи структуру й систему роботи з текстами навчального посібника для іноземних студентів «Знайомтеся: Київ» [24], ми наголосили на лінгводидактичному потенціалі КТ та звернулися до їхніх лінгвостилістичних особливостей (поєднують риси історико-довідкових, науково-популярних та науково-публіцистичних текстів). Було зроблено висновок, що основна функція КТ – інформування широкого кола читачів про географію, історію та культуру краю – визначає, попри варіативність лінгвостилістичних характеристик текстів краєзнавчого дискурсу, їхні спільні риси: «фокусування на фактологічному краєзнавчому (історичному, географічному, культурознавчому, народознавчому, мистецтвознавчому тощо) матеріалі; популярний стиль викладу; емоційність; поєднання графіко-стилістичних особливостей книжкової розмовної стилістики української мови» [24, с. 313].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Від часу публікації обох згаданих розвідок з'явилася низка нових посібників із КТ, що спонукає до осмислення феномену навчального краєзнавчого тексту, вимог до нього та шляхів створення ефективної системи роботи з таким матеріалом.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження місця й ролі КТ в навчальній текстотечі. Досягнення мети потребує вирішення низки завдань: розмежувати поняття «краєзнавчий текст» та «країнознавчий текст», дати визначення поняття «навчальний краєзнавчий текст», здійснити огляд навчальних посібників із текстами краєзнавчої тематики, сформулювати принципи добору й моделювання КТ для роботи в іноземній аудиторії, окреслити засади створення системи завдань до КТ, акцентувати роль КТ у професійній підготовці іноземних студентів гуманітарних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спроба дати визначення поняття «навчальний краєзнавчий текст» веде дослідника до перетину кількох (навіть багатьох) наук із лінгвістикою та педагогікою, оскільки крає-

знавство є комплексною науковою дисципліною [2, с. 7]. Фундатор наукового розуміння краєзнавства в Україні Іван Франко, аналізуючи стан галицького краєзнавства, виокремлював у ньому такі напрямки: вивчення економічних і політичних відносин краю, природознавство краю (географія, геологія, флора, фауна, клімат), антропологічно-етнографічні дослідження (зокрема фольклористика), історія краю [19]. Сучасні науковці виділяють три основні напрямки в краєзнавстві: географічне, історичне і соціальне (соціокультурне) [2, с. 9; 8, с. 40]. Відповідно краєзнавчим називаємо текст, у якому описано просторові, часові, соціальні та культурні особливості певної території.

У контексті навчання іноземних студентів зазвичай використовують термін «країнознавство» (а не «краєзнавство»), коли йдеться про окремий предмет у системі пропедевтичного навчання іноземних громадян – «Країнознавство. Україна» або «Українознавство». Ця дисципліна допомагає інокомунікантові осягнути комплексний образ держави України в сукупності її географічних, політичних, соціально-економічних, історичних та культурних характеристик (пор.: «Країнознавство інтегрує в собі універсальні знання про країни, відображаючи цілісну картину буття основних одиниць соціально-політичної організації світу» [13, с. 7]). Відповідно науково-навчальні тексти такого спрямування, які складають основу підручника з країнознавства і які використовують також у практичному курсі УМІ, називають країнознавчими. Оскільки краєзнавство є нижчим таксономічним елементом країнознавства (дослідження окремих територій держави – дослідження цілої держави) [8, с. 39–40], то і краєзнавчий текст відрізняється від країнознавчого фокусуванням на окремих географічних чи адміністративних об'єктах, їхній історії, соціально-культурному портреті, а не на Україні в цілому. Тому, виходячи із зв'язку краєзнавства із країнознавством як частини й цілого, можемо стверджувати, що будь-який КТ виступає одночасно і лінгвокраїнознавчим, однак не навпаки: наприклад, тексти про державні символи України, населення, промисловість, історію виборювання незалежності тощо є саме країнознавчими, а не краєзнавчими.

Зважаючи на появу низки підручників, побудованих на матеріалі текстів про міста України та знакові пам'ятки природи й культури, і беззаперечний інтерес іноземних студентів до такого матеріалу, а також на його лінгвостильову своєрідність, визначену т. зв. екскурсійною домінантою, вважаємо доцільним виокремити КТ як окремий об'єкт лінгводидактичного дослідження. Краєзнавчий дискурс (докладніше про нього див.: [1]) складають різноманітні тексти письмового та усного мовлення, об'єднані модусом локоцентризму: краєзнавча словниково-довідникова стаття, науково-популярна стаття краєзнавчого характеру, науково-навчальний текст на краєзнавчу тематику, краєзнавчий альбом, путівник, туристичний рекламний проспект, розповідь екскурсорова, напис на історичній пам'ятці, документальний фільм про пам'ятки природи та культури, видатних осіб України тощо.

Статусу навчального, зрозуміло, набуває КТ, який використовують у навчально-виховному процесі. Отже, навчальним краєзнавчим текстом вважаємо автентичний чи модельований текст на краєзнавчу тему, методично опрацьований (із урахуванням рівня читацької компетентності цільової аудиторії) відповідно до мети навчання й конкретних завдань. Стратегічна мета у випадку навчання інокомунікантів – розвиток українськомовної комунікативної компетентності – під час роботи з краєзнавчими текстами реалізується в таких завданнях: розвиток мовних та мовленнєвих навичок та вмінь, пришвидшення процесу соціокультурної адаптації, збагачення знань про місто, у якому іноземні студенти живуть і навчаються, підготовка й заохочення до пошуку додаткової краєзнавчої інформації, стимулювання інтересу до самостійного ознайомлення з історико-культурними та природними пам'ятками нашої країни [24].

Означивши поняття «навчальний краєзнавчий текст», з'ясуємо наповненість цього сегмента текстотеки. Сучасні навчально-методичні праці (наголошуємо, що йдеться саме про підручники й посібники з практичного курсу УМІ, а не з країнознавства) демонструють дві тенденції: звернення до КТ як додаткового текстового матеріалу та побудова посібника всуціль на матеріалі КТ. Проаналізуємо ці підходи детальніше.

У першому випадку (КТ як елемент навчальної книги) спостерігаємо дві стратегії. Одна полягає в тому, що автори навчального видання подають кілька текстів із загальною країнознавчою інформацією (про Україну, її державні символи, Київ, Тараса Шевченка і под.) та іноді з краєзнавчою (про інші міста України, цікаві пам'ятки тощо) в останніх темах чи в додатках до підручника. Найчастіше це стосується матеріалів для початкового етапу вивчення мови, що цілком логічно: комунікативні теми «Місто», «Країна», «Подорожі» зазвичай завершують базовий курс УМІ (саме в них доречними є тексти названої вище тематики), і, головне, для сприйняття таких монологічних текстів великого розміру потрібен достатній рівень читацької компетентності, досягти якого початківці можуть лише під кінець роботи з навчальним посібником. Так, у підручнику З. Терлака й О. Сербенської [16] серед текстів для читання, розміщених у кінці книги, запропоновано матеріал про Тараса Шевченка, Київ, прапор України, бібліотеку Ярослава Мудрого. У підручнику В. Лебович та І. Осипової [27] бачимо тексти про державні символи, географічне розташування, флору і фауну, населення, гроші України, Київ, Софійський собор, історичні київські графіти, будинок з химерами архітектора Городецького. Посібник Н. Лисенко, Р. Кривка, Є. Світличної, Т. Цапко [9] завершується подібним додатковим блоком «Що вам відомо про Україну?», де вміщено інформацію про нашу державу та її столицю, великодні традиції українців, національні страви, вишивку, кобзу, козаків. У підручнику Д. Мазурик [10] в одній з останніх тем «Україна – це країна, у якій ми вчимося, живемо, мріємо...» запропоновано тексти про Україну, Київ, Тараса Шевченка, Івана Франка, Ярослава Мудрого. Подібних прикладів є чимало, тож можна стверджувати, що поодиноким

ке використання КТ переважно в кінці підручника властиве навчальним книгам із УМІ для початківців. Зазвичай у такому випадку тексти або не мають завдань (вони призначені для самостійного читання і сприйняття інформації) або аранжовані стандартними лексико-граматичними та змістовими вправами (скласти план до тексту, дати відповіді на запитання, переказати, вписати слова у певній граматичній формі тощо).

Інша стратегія залучення КТ до навчального видання полягає у значно ширшому їх використанні в різних комунікативних темах. Такий підхід демонструє посібник В. Городецької та Н. Малюги [3], у якому представлено багато КТ в тематичних блоках «Місто», «Освіта, культура і спорт», «Природа», «Письменники». Так, наприклад у блоці «Місто» виокремлено кілька тем, які розкриваються через низку текстів, зокрема й краєзнавчого характеру: тема «Вокзал» – тексти «Залізнична станція Жмеринка», «Львівський залізничний вокзал», «Залізнична станція Кривого Рогу», «Міжнародний аеропорт Бориспіль»; тема «Дорога, транспорт» – тексти «Проспект Поштовий (Кривий Ріг)», «Транспортна мережа Кривого Рогу»; тема «Міста України» – тексти «Київ», «Київ – культурна візитівка України», «Киево-Печерська лавра», «Леополіс, або український П'ємонт», «Львів – культурна столиця України», «Кривий Ріг».

Бачимо, що автори цього посібника, викладачі Криворізького державного педагогічного університету, активно залучають краєзнавчі матеріали про місто, у якому навчаються іноземні студенти, що, безумовно, допомагає процесу адаптації. Подібними міркуваннями, вочевидь, керувалися і викладачі Сумського державного університету, автори збірника текстів для читання з української мови [12], у якому є тексти про Суми, вулиці й магазини цього міста, університет. Узагалі в багатьох підручниках і посібниках, розроблених на мовних кафедрах українських університетів, введено тексти про місто і заклад навчання іноземних студентів: матеріали, у яких вербалізовано реальні, що оточують інокомуніканта, викликають цікавість і стимулюють ефективне опрацювання.

Як було зазначено вище, існує низка навчальних посібників для іноземців, що побудовані всуціль на матеріалі країнознавчих та власне краєзнавчих текстів. Це видання або про Україну [4; 7; 18; 20], або про певне місто [5; 14; 15; 22]. Серед перших відзначимо видання Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків із діаспорою «Мандрівка Україною» [7], у якому презентовані культурні пам'ятки, внесені до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО: Софійський собор, Києво-Печерська лавра, історичний центр Львова, Резиденція буковинських митрополитів у Чернівцях, – а також ті, які входять до попереднього списку об'єктів ЮНЕСКО: історичний центр Чернігова, фортеця Кам'янець-Подільський, Херсонес Таврійський, Шевченківський національний заповідник «Тарасова гора» в Каневі. Другу групу посібників (присвячених одному місту) складають навчальні видання з текстами про Київ та Львів. Чималий досвід роботи з іноземними студентами за посібником «Знайомтеся: Київ» [22] переконав нас у великому лінгводидактичному потенціалі КТ.

Ми впевнені, що викладачі університетів інших міст України також використовують матеріали про історію краю, де навчаються студенти, цікаві природні об'єкти та культурні пам'ятки, проводять навчальні екскурсії цими місцями – варто сподіватися і на появу нових видань із КТ для іноземців, які вивчають українську мову.

Робота над створенням посібника, сконцентрованого на історико-культурному портреті Києва [22], вивчення понять «краєзнавчий текст» [24], «навчальний текст» [21; 23], «навчальна текстотека з УМІ» [25], аналіз різноманітних навчальних матеріалів із КТ – усе це дозволяє нам сформулювати принципи добору й моделювання КТ для читання інокомунікантами. Провідні засади, безумовно, підпорядковані загальним вимогам до навчального текстового матеріалу: доступність, доцільність, актуальність, цікавість і природність, комунікативна репрезентативність. Останній із названих принципів розуміємо як подання інформації у формі типових мовленнєвих жанрів, а не лише у формі описово-розповідного тексту навчально-наукового підстилю української мови (щодо КТ, то це розповідь екскурсовода, рекламний проспект, сторінка з календаря, відгук на екскурсію, анонс певної культурної події, діалог-обмін враженнями про відвідану екскурсію тощо), а також уведення в тканину навчальних текстів типових етикетних формул (у випадку КТ актуальними будуть такі: привертання уваги, прохання, запрошення, розпитування, уточнення інформації, вираження захоплення тощо).

Важливим саме для КТ вважаємо міжкультурний принцип, що передбачає відсутність гіперболізованої націоналістичної спрямованості. Завдання такого матеріалу й роботи з ним – зацікавити Україною, її культурою, але не вивищити над іншими національними й соціальними спільнотами чи створити лакований образ ідеалізованої України, навпаки: підкреслюючи особливості й відмінності, подаючи цікаві й контроверсійні факти, стимулювати іноземних студентів до порівняння української та своєї рідної культур, пошуку специфічних рис і точок перетину, зацікавлення проблемами сучасного українського життя. Погоджуємося в цьому зв'язку із думкою В. Маковської [11]: автореферентність текстів (закритість, що виключає міжкультурний діалог), заідеологізованість, національне самозамилування – від цього спадку українського просвітянства потрібно категорично відмовитися при створенні навчальних видань для іноземців. Це усвідомлюють автори переважної більшості проаналізованих у статті підручників і посібників, а в окремих книгах міжкультурний принцип навіть є композиційним стрижнем, як-от у виданні «Україна – Польща. Dialog kultur» [26].

Структуру системи завдань до навчального краєзнавчого тексту визначають кілька факторів. По-перше, це традиційна методична схема організації роботи з текстом на занятті (дотекстові й післятекстові завдання, спрямовані на 1) розвиток мовної та соціокультурної компетенції, 2) взаємопов'язане формування навичок та вмій в усіх видах мовленнєвої діяльності, 3) удосконалення вмій працювати з інформацією: аналізувати, розуміти, добирати, пере-

творювати тощо. По-друге, лінгвостилістичні особливості КТ: чималий шар термінологічної лексики (історичної, географічної, мистецтвознавчої) та специфічних лексико-граматичних конструкцій, характерних для різних типів тексту (науково-навчального, довідкового, популярного, екскурсійного тощо); перевага розповідного та описового типів мовлення; емоційність; поєднання граматико-стилістичних особливостей книжного й розмовного стилів української мови. По-третє, особлива роль зорової та аудіовізуальної наочності, без якої, на нашу думку, неможливе повноцінне сприйняття краєзнавчої інформації. У цьому аспекті важливі ілюстрації, посилання на інтернет-ресурси для перегляду відео-матеріалів краєзнавчого характеру, звернення до віртуальних турів (наприклад, сайт «Автентична Україна» пропонує віртуальні тури українськими операми, дерев'яними церквами, музеями просто неба [28]) та навчальних порталів з вивчення УМІ (на сайті «Крок до України», зокрема, є рубрика «Екскурсії. Реальні та віртуальні навчальні подорожі» [29]). Завдання до КТ варто вибудувати, урахувавши названі моменти.

На початку статті було зазначено, що КТ входять до суспільної сфери спілкування, але вони можуть виступати також елементом професійної сфери, оскільки їхня тематика концентрується в руслі професійних зацікавлень студентів гуманітарних спеціальностей: історичні події, архітектурні пам'ятки, постаті діячів культури, мистецькі здобутки, народні традиції тощо. Насичені історичною, мистецтвознавчою, соціологічною інформацією, краєзнавчі тексти сприяють формуванню професійної комунікативної компетентності іноземного фахівця-гуманітарія.

Висновки та пропозиції. Проведене дослідження дає можливість сформулювати основні висновки.

1. Краєзнавчим є текст, який описує просторові, часові, соціальні та культурні особливості певної території.

2. Краєзнавчий текст відрізняється від краєзнавчого фокусуванням на окремих географічних чи адміністративних об'єктах, їхній історії, соціально-культурному портреті, а не на країні в цілому.

3. Автентичний або модельований текст на краєзнавчу тему, методично опрацьований (із урахуванням рівня читацької компетентності цільової аудиторії) відповідно до мети навчання й конкретних завдань, виступає навчальним краєзнавчим текстом.

4. Аналіз сучасних підручників та посібників з УМІ засвідчив активне залучення краєзнавчих текстів або як додаткового матеріалу, або як основи навчальної книги.

5. Провідними принципами добору й моделювання краєзнавчих текстів для роботи в іноземній аудиторії визначаємо такі: доступність, доцільність, актуальність, цікавість і природність, комунікативна репрезентативність, сприяння міжкультурному діалогу.

6. Вибудовуючи систему завдань до тексту краєзнавчої тематики, важливо враховувати, крім загальних методичних вимог до організації роботи з навчальним текстом і до лінгводидактичних вправ, лінгвостилістичні особливості

краєзнавчих текстів і особливу роль візуальної та аудіовізуальної наочності для їх повноцінного сприйняття.

7. Краєзнавчий текст посідає важливе місце в навчальній текстотечі з української мови як іноземної, оскільки сприяє розвитку комунікативної компетентності та соціокультурній адап-

тації, а також збагаченню професійних знань іноземних студентів-гуманітаріїв.

Перспективи подальших досліджень проблеми полягають передусім у практичній площині – створення нових навчальних матеріалів для інокомунікантів, базованих на краєзнавчих текстах.

Список літератури:

1. Гизер В.В. Краеведческий дискурс в переводе: основные понятия и методы. *Вісник СумДУ. Серія Філологія*. 2007. № 1. Том 2. С. 87–90.
2. Голубко В., Качараба С., Середяк А. Історичне краєзнавство : навч. посібник. Ч. І. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 130 с.
3. Городецька В., Малога Н. Українська мова як іноземна: навч. посібник для студентів-іноземців. Кривий Ріг : Вид. Р.А. Козлов, 2018. 388 с.
4. Дербя С.М. Знайомство з Україною : навч. посібник з української мови для іноземних студентів. Київ : Фенікс, 2013. 97 с.
5. Злотник-Шагіна О.О. Експурсії в Києві: навчально-методичні розробки з української мови для студентів-іноземців (А 2). Київ : Логос, 2017. 35 с.
6. Качала О. Елементи країнознавства у викладанні української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2013. Вип. 8. С. 307–314.
7. Ключковська І., Палінська О., Пташник О., Туркевич О., Сиванич Б., Шміло Г. Мандрівка Україною : навч. посібник з української мови як іноземної (рівень В 2). Львів : Дон Боско, 2012. 152 с.
8. Костриця М. Наукові засади національного географічного краєзнавства. *Краєзнавство*. 2009. № 1-2. С. 39–45.
9. Лисенко Н.О., Кривко Р.М., Світлична Є.І., Цапко Т.П. Українська мова для іноземних студентів: навч. пос. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 240 с.
10. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком. Харків : Фоліо, 2017. 288 с.
11. Маковська В. Викладання української мови іноземцям: тяглість старої традиції? *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2009. Вип. 4. С. 39–44.
12. Маляренко О.А., Шевцова А.В. Збірник текстів для читання з української мови. Суми : СумДУ, 2007. 75 с.
13. Мальська М., Антонюк Н., Занько Ю., Ганич Н. Країнознавство: теорія і практика : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 528 с.
14. Мій Львів: навчальний посібник з української мови як іноземної (рівень В 2) / О. Антонів, О. Туркевич, П. Луньо та ін.; за заг. ред. О. Антонів, О. Туркевич. Львів : Дон Боско, 2013. 80 с.
15. Місто Лева: навчальний посібник з української мови для чужоземних студентів / Г. Бойко, О. Качала, А. Моторний, О. Палінська, І. Юзвяк; за ред. І. Карого. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. 100 с.
16. Терлак З., Сербенська О. Український язык для начинающих. Львів : Світ, 1999. 264 с.
17. Туркевич О. Розвиток методики викладання української мови як іноземної. Навчальні посібники. Сучасний етап. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2011. № 11–12. С. 40–45.
18. Ушакова Н.І., Петров І.В. Знайомтесь: Україна: тексти для читання і розвитку вмінь міжкультурного спілкування / за ред. Н.І. Ушакової. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. 120 с.
19. Франко І.Я. Галицьке краєзнавство. Зібрання творів у 50-и томах / І.Я. Франко. Київ : Наукова думка, 1986. Т. 46. Ч. 2. С. 116–150.
20. Читаймо про Україну українською, російською, англійською мовами: навчальний посібник / Л.І. Селіверстова, Т.М. Лагута, Т.В. Ключко, А.А. Яценко; за ред. О.С. Валіт. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2011. 272 с.
21. Швець А.Д. Учебный текст: теоретический и прикладной аспекты. *Геокультурное пространство: smart-технологии и социум*. Батуми : Батумский государственный университет Шота Руставели, 2017. С. 360–365.
22. Швець Г.Д. Знайомтесь: Київ : навч. посібник з української мови для студентів-іноземців. Київ : Видавець Федоров О.М., 2011. 240 с.
23. Швець Г.Д. Моделирование навчального тексту: терминологический та методический аспекти. *Научный часопис национального педагогического университета имени М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогические науки: реалии та перспективы*. 2017. Вип. 58. С. 170–178.
24. Швець Г.Д. Нехудожні тексти краєзнавчої тематики у практиці викладання української мови як іноземної. *Українська мова у світі* : збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції, 8-9 листопада 2012 р. Львів : НУ «Львівська політехніка», 2012. С. 311–319.
25. Швець Г.Д. Структура навчальної текстотеки з української мови як іноземної. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2013. Вип. 40. С. 254–258.
26. Antoniuk O., Romaniuk S., Synczak O. Україна – Польща. Dialog kultur: podręcznik do nauki języka ukraińskiego. Warszawa, 2014. 194 s.
27. Lebovics V., Oszipova I. Доброго дня, Україно! Budapest : Bölcsész Konzorcium. 2006. – 355 old.
28. URL: <https://authenticukraine.com.ua>
29. URL: <http://krok.miok.lviv.ua/uk/students/excursions/>

References:

1. Gizer V.V. (2009). Kraevedcheskij diskurs v perevode: osnovnye ponyatiya i metody [Region studies' discourse in translation: basic concepts and methods]. *Visnyk SumDU. Seriya Filolohiia*, no 1, vol. 2, pp. 87–90.
2. Holubko V., Kacharaba S., Serediak A. (2005). Istorychne kraieznavstvo : navch. posibnyk [Historical region studies]. Lviv : Vydavnychiy tsentr LNU imeni Ivana Franka. (in Ukrainian)
3. Horodetska V., Maluha N. (2018). Ukrainska mova yak inozemna : navch. posibnyk dlia studentiv-inozemtsiv [Ukrainian as a foreign language]. Kryvyi Rih : Vyd. R.A. Kozlov. (in Ukrainian)
4. Derba S.M. (2013). Znaiomstvo z Ukrainoiu : navch. posibnyk z ukrainskoi movy dlia inozemnykh studentiv [Getting to know Ukraine]. Kyiv : Feniks. (In Ukrainian)

5. Zlotnyk-Shahina O.O. (2017). Ekskursii v Kyievi : navchalno-metodychni rozrobky z ukrainskoi movy dlia studentiv-inozemtsiv (A 2) [Excursions in Kiev]. Kyiv : Lohos. (in Ukrainian)
6. Kachala O. (2013). Elementy kraioznavstva u vykladanni ukrainskoi movy yak inozemnoi [Elements of regional studies in teaching Ukrainian as a foreign language]. *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi*, vol. 8, pp. 307–314.
7. Kliuchkovska I., Palinska O., Ptashnyk O., Turkevych O., Syvanych B., Shmilo H. (2012). Mandrivka Ukrainoiu : navch. posibnyk z ukrainskoi movy yak inozemnoi (riven B 2) [A journey across Ukraine]. Lviv : Don Bosko. (in Ukrainian)
8. Kostrytsia M. (2009). Naukovi zasady natsionalnoho heohrafichnoho kraieznavstva [The Scientific Fundamentals of Local Geographical Studies]. *Kraieznavstvo*, no 1-2, pp. 39–45.
9. Lysenko N.O., Kryvko R.M., Svitlychna Ye.I., Tsapko T.P. (2010). Ukrainska mova dlia inozemnykh studentiv : navch. pos. [Ukrainian language for foreign students]. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury. (in Ukrainian)
10. Mazuryk D. (2017). Ukrainska mova dlia inozemtsiv. Krok za krokom [Ukrainian for foreigners. Step by step]. Kharkiv : Folio. (in Ukrainian)
11. Makovska V. (2009). Vykladannia ukrainskoi movy inozemtsiam: tiahlist staroi tradytsii? [Teaching Ukrainian language to foreigners: the continuity of the old tradition?]. *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi*, vyp. 4, pp. 39–44.
12. Maliarenko O.A., Shevtsova A.V. (2007). Zbirnyk tekstiv dlia chytannia z ukrainskoi movy [Collection of texts for reading in the Ukrainian language]. Sumy : SumDU. (in Ukrainian)
13. Malska M., Antoniuk N., Zanko Yu., Hanych N. (2012). Kraioznavstvo: teoriia i praktyka : pidruchnyk [Country Studies: Theory and Practice]. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury. (in Ukrainian)
14. Antoniv O., Turkevych O., Luno P., Sydoriv Kh., Melnyk O., Tseniukh O., Sharavara O., Svorin M., Shpyt O., Burkovska O., Smereka A., Shkavrinn Kh. (2013). *Mii Lviv*: navchalnyi posibnyk z ukrainskoi movy yak inozemnoi (riven B 2). [My Lviv]. Lviv : Don Bosko. (in Ukrainian)
15. Boiko H., Kachala O., Motornyi A., Palinska O., Yuzviak I. (2013). Misto Leva : navchalnyi posibnyk z ukrainskoi movy dlia chuzhozemnykh studentiv [The city of a Lion]. Lviv : Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki. (in Ukrainian)
16. Terlak Z., Serbenska O. (1999). Ukrainskiy yazyk dlya nachinayushih [Ukrainian language for beginners]. Lviv : Svit. (in Ukrainian)
17. Turkevych O. (2011). Rozvytok metodyky vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi. Navchalni posibnyky. Suchasnyi etap [Development of the methods of teaching Ukrainian as a foreign language. Tutorials. Modern stage]. *Ukrainska mova y literatura v serednikh shkolakh, himnaziakh, litseiakh ta kolehiumakh*, no 11-12, pp. 40–45.
18. Ushakova N.I., Petrov I.V. (2012). Znaiomtes: Ukraina: teksty dlia chytannia i rozvytku vmin mizhkulturnoho spilkuvannia [Meet: Ukraine]. Kharkiv : KhNU imeni V.N. Karazina. (in Ukrainian)
19. Franko I.Ya. (1986). Halyske kraieznavstvo [Galician regional studies]. Zibrannia tvoriv u 50-y tomakh [Collected works in 50 volumes]. Kyiv : Naukova dumka, pp. 116–150.
20. Seliverstova L.I., Lahuta T.M., Klochko T.V., Yashchenko A.A. (2011). Chytaimo pro Ukrainu ukrainskoiu, rosiiskoiu, anhliiskoiu movamy : navchalnyi posibnyk [Let's read about Ukraine in Ukrainian, Russian, English]. Kharkiv : KhNU imeni V.N. Karazina. (in Ukrainian)
21. Shvets A.D. (2017). Uchebnyj tekst: teoreticheskij i prikladnoj aspekty [Educational text: theoretical and applied aspects]. *Heokulturnoe prostranstvo: smart-tekhnohyy y sotsyum*. Batumy : Batumskij gosudarstvennyj universitet Shota Rustaveli, pp. 360–365.
22. Shvets H.D. (2011). Znaiomtesia: Kyiv : navch. posibnyk z ukrainskoi movy dlia studentiv-inozemtsiv [Meet: Ukraine]. Kyiv : Vydavets Fedorov O.M. (in Ukrainian)
23. Shvets H.D. (2017). Modeliuvannia navchalnoho tekstu: terminolohichni ta metodychni aspekty [Modeling of the educational text: terminological and methodical aspects]. *Naukovyi chasopys natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Seriya 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*, vol. 58, pp. 170–178.
24. Shvets H.D. (2012). Nekhudozhni teksty kraieznavchoi tematyky u praktytsi vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi [Non-fiction texts on region studies' topics in the practice of teaching Ukrainian as a foreign language]. *Ukrainska mova u sviti : zbirnyk materialiv II Mizhnarodnoi nauko-vo-praktychnoi konferentsii (Ukraine, Lviv, November, 8-9, 2012)*. Lviv : NU «Lvivska politekhnika», pp. 311–319.
25. Shvets H.D. (2013). Struktura navchalnoi tekstoteky z ukrainskoi movy yak inozemnoi [A structure of training text database for Ukrainian as a foreign language]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriya «Filolohichna»*, vol. 40, pp. 254–258.
26. Antoniuk O., Romaniuk S., Synszak O. (2014). Ukraina – Polshcha. Dialog kultur : podręcznik do nauki języka ukraińskiego [Ukraine – Poland. The dialogue of cultures]. Warszawa: Studium Europy Wschodniej UW. (in Ukrainian)
27. Lebovics V., Oszipova I. (2006). Dobroho dnia, Ukraino! [Good afternoon, Ukraine!]. Budapest : Bölcsész Konzorcium. (in Ukrainian)
28. URL: <https://authenticukraine.com.ua>
29. URL: <http://krok.miok.lviv.ua/uk/students/excursions/>